

SLIMME OGEN

JOOST OOMEN & THOMAS VERBOGT

SLIMME OGEN

EEN DIALOOG OVER DE POËZIE IN HET ALLEDAAGSE

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij B.V.
2026

Copyright © 2026 Joost Oomen en Thomas Verbogt

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Em. Querido's Uitgeverij BV, Weteringschans 259, 1017 xJ Amsterdam. Ook tekst- en data-mining van deze uitgave is niet toegestaan zonder schriftelijke toestemming van de uitgeverij.

Voor de productie van de boeken van Querido wordt alleen gebruikgemaakt van duurzaam en verantwoord geproduceerd papier.

Omslag en binnenwerk Moker, i.s.m. Wonderwerk

Omslagbeeld en auteursfoto Esther Lutgendorff

ISBN 978 90 253 2189 5 / NUR 320

www.querido.nl

Voor Lou, Kes, Tobias en Bert

De ontdekking

Als je goed om
je heen kijkt
zie je dat alles
gekleurd is

– K. Schippers

Woord vooraf
JOOST OOMEN

Ik mag graag schrijversbiografieën lezen. Ik wil alles weten over de zwerftochten van Lucebert, de rottige zolderkamertjes van Arends, de voorliefde voor aardbeien van Boutens. Over het geldgebrek van Fritzi Harmsen van Beek, hoe Louis Lehmann een kolonel tegen zich in het harnas jaagde, op welke studentenkamers Vasalis en koningin Juliana aan hun bewerking van Blauwbaard puzzelden of dat Jan Wolkers al zijn werk met ontbloot bovenlijf op grote rollen kastpapier schreef. Schrijversprentenboeken zijn nog beter: foto's van tobvende literatoren aan de keukentafel of juist hotseklotsend op het Boekenbal. Noem het voyeurisme, noem het een poging de kunst af te kijken, maar uit die interesse voor het reilen en zeilen van oudere schrijvers kwam voort dat ik aan Thomas Verbogt vroeg of hij niet een keer zoiets moest samenstellen of laten samenstellen. In zijn lange carrière was hij zoveel illustere vakgenoten tegengekomen, had hij zoveel mooie verhalen opgedaan.

Dat verzoek aan Thomas was ondoordacht en onbeleefd. Biografieën en schrijversprentenboeken zijn over het algemeen voorbehouden aan schrijvers die óf dood zijn óf een zekere vorm van voltooiing van hun kunstenaarschap hebben bereikt. Bij Thomas is zoiets natuurlijk absoluut niet het geval, die heeft nog van alles in de pen. Niet alleen verschijnt er met een zekere regelmaat een nieuwe roman, ook staat Thomas nog op podia door het hele land en geeft hij les, en ik ken weinig schrijvers van zijn leeftijd die zo'n goed oog hebben voor talent en met zoveel jonge schrijvers en dichters contact onderhouden. Hij ging

dan ook niet op mijn verzoek in, maar kwam met een tegenvoorstel. Of ik misschien zin had om mét hem een boek te maken?

Wat voor boek moest dat dan worden? Het hielp dat Thomas en ik ongeveer dezelfde literaire voorbeelden hebben. Het moest een beetje *Barbarber* worden – K. Schippers, J. Bernlef en G. Brands –, en dan vooral zoals dat grote, rode alfabetboek dat zij in 1990 maakten, met daarin bijdragen van schrijvers zo uiteenlopend als Hanlo, Duchamp, Charms en Satie. Het moest een beetje Campert worden, vooral vanwege zijn grote gevoel voor de poëzie van regenjassen en trams. En misschien konden we leentjebuur spelen bij Herman Pieter de Boer en Betty van Garrel? Die schreven in 1972 het voortreffelijke *Zalig zijn de schelen*, een lange associatieslinger vol anekdotes, moppen, jeugdherinneringen en vreemde plaatjes. Elke keer wanneer de een niets wist te bedenken om op de ander voort te borduren, mochten ze beginnen over schelen, loensende mensen. Zo'n noodrem hoefden wij niet in te bouwen. Ook al lijkt het verband soms vliesdun, alle stukken van Thomas komen uit die van mij voort en alle stukken van mij uit die van hem.

Dat gaf ons een hoop plezier, maar wat hebt u, de lezer, aan dit boek? Eerlijk gezegd: niet heel veel. Het is geen doorwrochte roman waarin u uw eigen ellende gespiegeld ziet. Het is geen poëzie- of essaybundel die u voorziet van een dieper inzicht in het leven. Zelfs het non-fictiegehalte van dit boek staat vrij wankel, want alle anekdotes die u in dit boek vindt zijn opgeschreven zoals wij ze ons herinneren, nageplozen zijn ze zeer zeker niet. Maar tussen *niet heel veel* en helemaal niets zit een kleine kier en we hopen dat door die kier een beetje licht naar buiten piept. Dat is het licht van de poëzie in het alledaagse, de poëzie van drijvende slippers, netjes mandarijnen,

een parkiet en een houten aap. Dit boek is bedoeld om de lezer op dat soort poëzie te wijzen. Niet met een belerend vingertje, maar juist vanuit plezier, zoals je in het bos op paddenstoelen, mooi mos of raar groeiende takken wijst. Dat doen Thomas en ik namelijk graag; in het gedeelde enthousiasme over de wereld om ons heen vinden wij elkaar. En in dit boek kijkt u even met onze ogen mee.

MEER DAN SCHILDERS

Voor het huis hiernaast staat een bedrijfsbusje met daarop de naam van dat bedrijf en daaronder in dunne hoofdletters MEER DAN SCHILDERS. Die informatie vind ik fascinerend. Ik kijk naar de twee mannen die bij het busje horen en op een steiger aan het werk zijn: ze schilderen. Dat is ook de bedoeling, weet ik van de burens die hen daarvoor gevraagd hebben.

Maar er is meer aan de hand. En wij weten niet wat? Je gaat zoiets ook niet vragen en geen idee waarom niet.

Teksten op bedrijfsbusjes zijn bijna altijd goed voor mijn humeur. Bijvoorbeeld: eerste regel 'Bibberend onder de douche?' Tweede regel: 'Wij zijn onderweg!' Daaronder de naam van het bedrijf.

Hierover is nagedacht, misschien wel vergaderd, waarschijnlijk is er een bureau aan het werk geweest.

Of: naam van het bedrijf, daaronder 'Specialistische dienstverlening'.

En dan niet weten wat voor dienstverlening. Misschien wel dienstverlening in het algemeen, maar dan wel specialistisch.

Altijd heb ik onthouden: eerst de naam, dan 'Uw partner in toegangsoplossingen'.

Vaag begint dan in mij het verlangen te leven directeur te zijn van zo'n bedrijf. Toegangsoplossingen!

Eind jaren zeventig, begin tachtig vorige eeuw begon ik stamelend van het schrijven te leven en omdat ik ook wat anders wilde eten dan tosti's en bonenschotels, ben ik een halfjaar één dag in de week beschikbaar geweest voor het maken van dat soort teksten. Daarna was ik ongeveer een heel jaar financieel uit de zorgen.

De glasbak kwam in ons straatbeeld. Of ik ‘een kreet’ (zo heette dat, een kreet) voor op de vuilniswagens kon bedenken. Werd: ‘Glas moet glas blijven!’ Lijkt dingetje van niks, maar je moest de indruk wekken daarover enorm te hebben nagedacht.

Mijn topper, voor een wasserij: ‘Uw zorg is onze zorg’.

Toen ik ermee stopte, was ik opgelucht, want je krijgt een beetje een hekel aan jezelf.

Als je ooit een busje koopt (voor fijne vakantie-reizen), moet je erop zetten: ‘Joost Oomen, MEER DAN SCHRIJVER’.

Of misschien kun je je zoon al beroemd maken: ‘Bert Oomen, MEER DAN BERT’.

PARIJS-DAKAR

JOOST OOMEN

De enige keer dat mijn naam op een rijdend voertuig stond, was in de tijd dat ik nog drummer was. Ik speelde, als zestienjarige, in Trio Wiebe Kaspers, een Fries jazzbandje (zoiets bestaat) met twee middelbare scholieren in de gelederen (de contrabassist en ikzelf) en de achttienjarige, net op het conservatorium toegelaten pianist Wiebe Kaspers. Wiebe had direct volgend op zijn toelating zijn rijbewijs gehaald en moest dus altijd rijden. Dat rijden ging in het kleine autootje van zijn moeder en natuurlijk stonden onze namen niet op die zijkant, dat had van haar nooit gemogen. Toch was dat koekblik het autootje waarin wij, samengepropt tussen basversterker en *floortom*, stad en land afreisden voor allerlei achtergrondjazz-schnabbeltjes op bruiloften, Rotarybijeenkomsten en artsencongressen. Zo kwamen wij ook op een dag terecht bij de onthulling van een rallywagen die mee zou doen aan Parijs-Dakar. Dit was in een luxe autogarage op een industrieterrein in Leeuwarden. Ik weet nog dat er veel zwetende mannen in te krappe jasjes waren, veel frivole Hugo de Jonge-schoenen. Omdat de organisatie niet het volle pond voor ons optreden wilde betalen (te weten 150 euro in drie biljetten van vijftig in een envelop, evenredig te verdelen onder de bandleden), werd afgesproken dat we in plaats daarvan 75 euro zouden krijgen, plus een reclamesticker van ons jazztrio op de rallywagen. En zo kan het dat de leus 'Joost Oomen – drums' ooit in de felle zon van het Mauritaanse woestijngebied te lezen moet zijn geweest.

FOTO

Toen onze straat autovrij werd, begon Jacqueline tegenover het huis aan een soort tuintje, plantenbakken, potten, ziet er goed uit. Mijn taak is alles water te geven en dat haal ik uit de gracht, met een emmer aan een touw.

Ik heb maar af en toe tijd om voor het raam te staan, maar doe het graag, want er is altijd wat te zien waarover je even nadenkt.

Vanmiddag waren het twee meisjes, jonge vrouwen. Een van hen had een klein trapje bij zich, de ander een paar schoenen, bruine, beetje chic, terwijl die ze droeg dat ook waren. De vrouw met de schoenen doet die ze aanheeft uit en trekt de andere aan. Dan gaat ze min of meer in het tuintje staan.

De andere vrouw zet het trapje bijna tegen haar aan en stapt erop en begint de vrouw die min of meer in het tuintje staat met haar mobieltje te filmen of te fotograferen, dat kan ik niet zien, van heel dichtbij, alleen haar gezicht.

De gefotografeerde of gefilmde vrouw kijkt of ze zich ontzettend graag wil ontspannen. Het is te zien dat ze dat niet doet omdat de activiteit van de ander haar vermoeit, nee, het is een act.

Het duurt misschien een minuut, echt niet veel langer. Dan stapt de ene vrouw van het trapje af en verwisselt de andere haar schoenen, die overigens niet gefilmd of gefotografeerd zijn.

Diep in overleg met elkaar lopen ze weg, de een met een trapje onder haar arm, de ander met een paar schoenen.

Ik denk over de betekenis van de kleine gebeurtenis.

Graag had ik er samen met K. Schippers naar
gekeken.

SCHOENEN

Een voetballer die zijn schoen verliest, zijn hand opsteekt, een beetje lacherig naar de zijlijn hinkelt, voor even ontslagen van het serieuze fanatisme dat profvoetbal vereist. Dan zittend met zijn knieën opgetrokken zijn sok herschikt, de noppenschoen geduldig naast hem, terwijl het spel binnen de lijnen doorraast.

Een enkele werkschoen verlaten op een snelweg-parkeerplaats.

Een afgetrapte gymt aan een lantaarnpaal of in een boom. Een ragfijne sandaal in een vierzitje in de trein (niet op de grond, maar op de zitting!). Een laars vastzittend in de blauwgrijze blubber van een bouwplaats of in het zuigende slijk van het wad. Een laars op de bodem van een sloot. Een enkele ski-schoen, ski er nog aan vast, onderaan een heuvel in het park, op de zoveelste sneeuwdag van de winter. Een legerlaars uit de zestiende eeuw in een museum-vitrine. Een uitgestalde sneaker, alleen de rechter, wil je ze kopen, dan zul je om de linker moeten vragen. Het schoenenrek van iemand met nog maar één been.

Een slipper die in een zwembad voorbijdrijft. En dat de andere dan nooit komt.

TREIN

THOMAS VERBOGT

Gisteren zat ik op een trein te wachten die niet kwam, maar ja, je blijft toch wachten, want misschien arriveert de trein alsnog. Het was een onrustige dag in het landschap van de NS, om de haverklap was er een omroepbericht over treinen die niet reden.

Ik luisterde aandachtig naar de redenen, wisselstoring, kapotte bovenleiding, kapotte trein op rails, werkzaamheden, uitgelopen werkzaamheden en nog een paar, maar bij deze bleef ik hangen en ik nam me voor ze ook in mijn eigen leven te gebruiken.

Dat ik dus niet doe wat ik beloofd heb, omdat ik een storing heb in mijn bovenleiding. Of wegens uitgelopen werkzaamheden, dus andere werkzaamheden dan werkzaamheden. En een wisselstoring is er ook dagelijks.

Niemand mag hier verbaasd over zijn, je mag er best iets van zeggen, maar dat is een ontmoedigend karwei, daarom af te raden.

Terwijl ik hierover mijmerde, werd ik heel rustig. De trein die niet kwam, bleef maar niet komen. Toen werd omgeroepen dat de trein niet vertrok, dus ook niet meer kwam. Zonder reden. Kan ook natuurlijk.

De herfst zorgde voor troostrijk licht op de perrons. Nu nog muziek, dacht ik.